

Sygn. akt III AUa 1026/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 maja 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Mirosław Godlewski

Sędziowie: SSA Lucyna Guderska

del. SSO Joanna Baranowska (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 maja 2015 r. w Ł.

sprawy E. K.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego - Oddziałowi Regionalnemu w Ł. P. Terenowa w T.

o emeryturę rolniczą

na skutek apelacji E. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 21 maja 2014 r. sygn. akt VIII U 706/14

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Łodzi pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach za drugą instancję.

Sygn. akt III AUa 1026/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 stycznia 2014 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziału (...) w Ł. odmówił E. K. prawa do emerytury rolniczej z uwagi na brak wymaganego 25-letniego okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, albowiem udowodniła jedynie 24 lata, 10 miesięcy i 25 dni. Organ rentowy uzasadniając decyzję wskazał, że z załączonych dokumentów wynika, że bezspornym jest okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników wnioskodawczyni od 1 stycznia 1986 roku do 31 marca 1991 roku, od 1 lipca 1991 roku do 30 września 2004 roku oraz od 1 stycznia 2006 roku do 24 maja 2012 roku, natomiast nie uznano okresu pracy w gospodarstwie rolnym od 16 maja 1981 roku do 31 grudnia 1985 roku z uwagi na to, że w okresie od 16 maja 1981 roku do 8 sierpnia 1984 roku można uznać, że wnioskodawczyni wraz z mężem była użytkownikiem gospodarstwa rolnego oraz od 9 sierpnia 1984 roku do 31 grudnia 1985 roku właścicielem gospodarstwa, ale pomimo ustawowego obowiązku nie podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Od powyższej decyzji E. K. odwołała się do Sądu Okręgowego w Łodzi w dniu 28 stycznia 2013 roku wnosząc o jej zmianę i przyznanie prawa do emerytury rolniczej. Argumentowała, że we wniosku z dnia 18 grudnia 2013 roku zwróciła się o uzupełnienie - przy rozpoznawaniu jej wniosku o emeryturę - okresu 1983-1986, albowiem przez te 4 lata kwota na każdym zleceniu wpłaty wystawiona przez (...) Spółdzielnię (...) była pomniejszana o 2% z przeznaczeniem - jak to ujęto w zleceniu - na cele emerytalno - rentowe. Podniosła, że pieniądze były pobierane

także w 1986 roku, gdy - jak informowano w Urzędzie Gminy w S. – obowiązek prowadzenia ewidencji wpłat na cele emerytalno - rentowe został przekazany przez gminę do KRUS. Wskazała, że do w/w wniosku dołączyła kserokopie jednej z umów kontraktowych, kserokopie książeczki sprzedaży produktów rolnych dla celów ewidencji emerytalno -rentowych oraz karty ewidencyjnej wymiaru i poboru składki do celów emerytalno - rentowych prowadzonej przez urząd w S.. Wyjaśniła, że w piśmie z dnia 21 stycznia 2014 roku KRUS nie ustosunkował się ani merytorycznie, ani formalnie do zasadniczej kwestii - wniesionych przez skarżącą obligatoryjnie wpłat w latach 1983 -1986. Dodała, że są to kwoty, które znacznie przekraczają brakującą 35-dniową składkę, której zabrakło według KRUS, wskazując na swoje wątpliwości co do przeznaczenia pieniędzy, które według jej wiedzy miały służyć zabezpieczeniu emerytalno - rentowemu.

Organ emerytalno - rentowy wniósł o oddalenie odwołania, wskazując, że na podstawie przedłożonej dokumentacji nie uznano skarżącej okresu pracy w gospodarstwie rolnym od 16 maja 1981 roku do 31 grudnia 1985 roku, ponieważ odwołująca nie opłacała w tym czasie składek na ubezpieczenie społeczne rolników, a na wymagane 25 lat okresu tego ubezpieczenie udowodniła jedynie 24 lata, 10 miesięcy i 25 dni, wobec czego kwestionowana decyzja jest prawidłowa.

Wyrokiem z dnia 21 maja 2014 roku w sprawie sygn.. akt VIII U 706/14 Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił odwołanie.

Sąd ten ustalił, że E. K. urodziła się w dniu (...). Wnioskodawczyni w dniu 29 marca 2012 roku złożyła do KRUS wniosek o emeryturę rolniczą. Decyzją z dnia 16 kwietnia 2012 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odmówił wnioskodawczyni prawa do emerytury z uwagi na brak wymaganego 25-letniego okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, albowiem udowodniła jedynie 24 lata, 9 miesięcy i 2 dni. Uzasadniając przedmiotową decyzję organ rentowy wskazał, że z przedłożonych do wniosku dokumentów bezspornie wynika okres pracy w gospodarstwie rolnym od 1 stycznia 1986 roku do 31 marca 1991 r., od 1 lipca 1991 roku do 30 września 2004 roku oraz od 1 stycznia 2006 roku do 31 marca 2012 roku. Kasa wskazała, że nie zaliczono wnioskodawczyni okresu pracy w gospodarstwie rolnym męża od 16 maja 1981 roku do 31 grudnia 1985 roku z uwagi na to, że mąż w tym czasie nie był właścicielem gospodarstwa rolnego i nie podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników. W dniu 23 kwietnia 2012 roku odwołująca złożyła do KRUS wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy właściciela gospodarstwa rolnego. Decyzją z dnia 24 maja 2012 roku organ rentowy przyznał skarżącej rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy od dnia 23 kwietnia 2012 roku do dnia 30 listopada 2013 roku. Na podstawie decyzji z dnia 3 grudnia 2013 roku wnioskodawczyni zostało przyznane prawo do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy od dnia 1 grudnia 2013 roku bezterminowo. Płatnik składek - mąż skarżącej M. K. opłacił składkę na ubezpieczenie społeczne rolników za żonę za II kwartał 2012 roku w dniu 22 kwietnia 2012 roku. Obowiązek opłacania składek za małżonkę (tj. E. K.) przestał ciążyć na wymienionym płatniku od dnia 25 kwietnia 2012 roku, tj. od dnia następującego po dniu wydania decyzji o przyznaniu skarżącej prawa do świadczenia rentowego, a nadpłata składki od dnia 25 kwietnia 2012 roku do 30 czerwca 2012 roku została przez organ rentowy przeniesiona na poczet przyszłych zobowiązań płatnika składek - M. K.. W dniu 24 grudnia 2013 roku skarżąca złożyła do KRUS kolejny wniosek o emeryturę rolniczą, wskazując, że gospodarstwo rolne przed datą 1 stycznia 1986 roku od początku miało charakter działów specjalnych a produkcja była zakontraktowana w (...) Spółdzielni (...) w związku z czym co najmniej od 1983 roku składki na cele emerytalno -rentowe były obligatoryjnie pobierane w wysokości 2% od wartości produkcji. Do wniosku dołączyła kserokopie karty ewidencyjnej, książeczki sprzedaży produktów rolnych, umowę kontraktacji produkcji rolnej. Wnioskodawczyni udowodniła przed organem rentowym jako niesporne okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników: od 1 stycznia 1986 roku do 31 grudnia 1991 roku, od 1 stycznia 1991 roku do 28 lutego 1991 roku, od 1 lipca 1991 roku do 30 września 2004 roku, od 16 stycznia 2006 roku do 24 maja 2012 roku. W spornym okresie od 16 maja 1981 roku do 8 sierpnia 1984 roku wnioskodawczyni pracowała razem z mężem w dzierżawionym gospodarstwie ogrodniczym. Następnie pracowała razem z mężem w stanowiącym jego własność zgodnie z notarialną umową darowizny gospodarstwie rolnym od 9 sierpnia 1984 roku do 31 grudnia 1985 roku. Odwołująca i jej mąż nie odprowadzali składek na ubezpieczenie społeczne rolników w w/w okresach. Zaskarżoną decyzją z dnia 21 stycznia 2014 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziału (...) w Ł. odmówił E. K. prawa do emerytury rolniczej z uwagi na brak wymaganego 25-letniego okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, albowiem udowodniła jedynie 24 lata, 10 miesięcy i 25 dni.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie za bezzasadne. Wskazał, że zgodnie z art. 19 ust. 1, ust. 1 a pkt 1 i ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników z dnia 20 grudnia 1990 roku (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1403 ze zm.) emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny określony w ust. 1a i 1b;
- 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat, z uwzględnieniem art. 20.

Wiek emerytalny dla kobiet urodzonych w okresie do dnia 31 grudnia 1952r. wynosi co najmniej 60 lat.

Emerytura rolnicza przysługuje także ubezpieczonemu rolnikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek 55 lat, jeśli jest kobietą, albo 60 lat, jeśli jest mężczyzną;
- 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 30 lat;
- 3) zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej.

Zgodnie zaś z ust. 2a art. 19 w/w ustawy przepis ust. 2 stosuje się do rolnika, który

do dnia 31 grudnia 2017 r. spełnił warunki, o których mowa w ust. 2. Z kolei art. 20 ust. 1 i 3 przywołanej ustawy stanowi, iż do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy:

- 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
- 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983r.;
- 3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.

Przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku. Zgodnie z treścią art. 6 pkt 14 cyt. ustawy okresami podlegania określonemu ubezpieczeniu społecznemu są tylko takie okresy, za które opłacono przewidziane w odpowiednich przepisach składki na to ubezpieczenie, chyba że w myśl tych przepisów nie istniał obowiązek opłacania składek.

Sąd Okręgowy wskazał, iż wnioskodawczyni na wymagane 25 lat podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników udowodniła jedynie 24 lata, 10 miesięcy i 25 dni i podkreślił, że ani skarżąca, ani jej mąż w badanym okresie od dnia 16 maja 1983 roku do 8 sierpnia 1984 roku nie byli właścicielami gospodarstwa rolnego, a ze złożonych przez odwołującą przed organem rentowym dokumentów (książka sprzedaży, umowa kontraktacji, notarialna umowa darowizny) oraz z wypełnionego przez nią kwestionariusza dołączonego do pierwszego wniosku o emeryturę rolniczą wynika w sposób jednoznaczny, że wnioskodawczyni i jej małżonek byli w tym czasie jedynie użytkownikami gospodarstwa ogrodniczego. Właścicielem gospodarstwa rolnego mąż odwołującej został zgodnie z notarialną umową darowizny od dnia 9 sierpnia 1984 roku. Małżonkowie E. K. i M. K. nie odprowadzali jednak w spornym okresie składek na ubezpieczenie społeczne rolników. Sąd Okręgowy dodał, że E. K. składając odwołanie od badanej decyzji nie zażądała uwzględnienia jeszcze innych okresów podlegania wyżej wymienionemu ubezpieczeniu niż te, na które powołała się przez KRUS.

Apelację od powyższego wyroku wniosła ubezpieczona podnosząc, że składki za sporny okres ubezpieczenia rolników zostały opłacone, co wynika z przedłożonych przez nią dokumentów potwierdzających potrącanie obligatoryjnej składki na cele emerytalno-rentowe w ramach zakontraktowanej produkcji przez Spółdzielnię (...) w S.. Zarzuciła

nadto, że sąd zignorował dokumenty złożone przed organem rentowym a potwierdzające opłacanie składek w latach 1981-1986.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Wywiedziony przez odwołującą się środek zaskarżenia ma uzasadnione podstawy. Apelacja sporządzona przez nieprofesjonalny podmiot nie stawia konkretnych zarzutów naruszenia prawa materialnego czy procesowego, wskazuje jedynie na posiadanie wymaganych 25 lat ubezpieczenia rolniczego. Apelacja jest jednak zasadna, co skutkuje uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji nie pozwalają na zweryfikowanie poprawności rozstrzygnięcia dokonanego przez organ rentowy. Podstawowe znaczenie ma konsekwentne twierdzenie wnioskodawczyni, że od chwili zawarcia związku małżeńskiego tj. od 16 maja 1981 roku do 31 grudnia 1985 roku wraz z mężem opłacała składki na Fundusz Społeczny (...). Ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego zaprezentowane w motywach zaskarżonego wyroku są niepełne i chaotyczne. Z akt rentowych wynika, że w odwołaniu z dnia 18 grudnia 2013 roku, które organ potraktował jako kolejny wniosek o emeryturę zawierający wniosek o rozpatrzenie okresu pracy w gospodarstwie rolnym męża, wnioskodawczyni wskazuje na dowody opłacania składek na Fundusz Emerytalny (...) przed 01 stycznia 1986r. Odwołująca wskazuje wyraźnie, że gospodarstwo miało charakter działów specjalnych, produkcja była zakontraktowana w (...) Spółdzielni (...), w związku z czym składki były odprowadzane.

Oddalając odwołanie Sąd Okręgowy skupił się jedynie na ustaleniu, że ani skarżąca, ani jej mąż w badanym okresie, który określił na datowany od dnia 16 maja 1983 roku do 8 sierpnia 1984 roku nie byli właścicielami gospodarstwa rolnego, a jedynie użytkownikami gospodarstwa ogrodniczego. Właścicielem gospodarstwa rolnego mąż odwołującej został zgodnie z notarialną umową darowizny od dnia 9 sierpnia 1984 roku. Małżonkowie K. nie odprowadzali jednak w spornym okresie składek na ubezpieczenie społeczne rolników. Sąd Okręgowy dodał nadto, że E. K. składając odwołanie nie zażądała uwzględnienia jeszcze innych okresów podlegania wyżej wymienionemu ubezpieczeniu niż te, na które powołała się przez KRUS.

W istocie na mocy ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o ubezpieczeniu społecznym rolników i członków ich rodzin (Dz.U. 198r. Nr.24. poz.133) przez rolnika rozumie się osobę prowadzącą gospodarstwo rolne lub dział specjalny samodzielnie albo w charakterze współwłaściciela (współposiadacza) na gruntach stanowiących jej własność lub będących w jej posiadaniu oraz małżonka rolnika. Od 01 stycznia 1983 roku istniał ustawowy obowiązek odprowadzania przez rolników składek na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego (...). Poza sporem pozostaje fakt, iż odwołująca opłacała składki na ten Fundusz od 01 stycznia 1986 roku. Sądowi Okręgowemu umknął jednak, jako sporny, okres od 16 maja 1981 roku do 31 grudnia 1985 roku. W tym zakresie nie ma żadnych ustaleń faktycznych ani rozważań prawnych na gruncie obowiązującej wówczas ustawy z dnia 27 października 1977 roku o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz. U. z 1977r., Nr 32, poz.140). Sąd Okręgowy bezpodstawnie pominął przedłożone w postępowaniu rentowym i przed sądem dokumenty w postaci kart ewidencyjnych wymiaru i poboru składki na Fundusz Emerytalny (...), w których widnieją zapisy o uiszczonych składkach przez małżonków K. od 1981 roku. Wnioskodawczyni składała również przed organem rentowym pisemne zeznania dwóch świadków, którzy potwierdzili pracę ubezpieczonej w spornym okresie w rolniczym dziale specjalnym produkcji rolnej. W zaskarżonej decyzji odmowa uwzględnienia spornego okresu do stażu emerytalnego ubezpieczonej nie wynikała z przekreślenia wiarygodności zeznań tych świadków, ale z braku jakichkolwiek dokumentów potwierdzających prowadzenie tej działalności. Sąd Okręgowy nie ustalał we właściwym Urzędzie Miasta i Gminy kwestii odprowadzania składek na Fundusz, co jest możliwe na podstawie ksiąg podatków i opłat podatku gruntowego i ustalenia te winien był czynić z urzędu mając wiedzę, że wnioskodawczyni z uwagi na schorzenie (schizofrenia paranoidalna) ma ograniczone możliwości aktywnego uczestniczenia w postępowaniu. Ubezpieczona w sposób uprawniony wykazywała sporny okres pracy w działach specjalnych w posiadanych przez męża gospodarstwie rolnym zeznaniami świadków, których wiarygodność podlegała ocenie zarówno w postępowaniu rentowym, jak i w procedurze sądowej.

Równocześnie prowadzenie rolniczego działu specjalnego i opłacanie podatku rolnego przez męża ubezpieczonej mogło zatem zostać potwierdzone w postępowaniu sądowym. Prowadzenie - w ramach małżeńskiej wspólności majątkowej - rolniczego działu specjalnego, formalnie zarejestrowanego na jednego z małżonków, wywoływało skutki prawne wobec obojga małżonków. Ponadto wobec ewentualnego potwierdzenia w postępowaniu sądowym faktu prowadzenia rolniczego działu specjalnego i opłacania podatku rolnego przez męża ubezpieczonej oraz pracy w tym dziale specjalnym ubezpieczonej - pogląd Sądu Okręgowego o braku możliwości uwzględnienia ubezpieczonej spornego okresu do stażu emerytalnego jest bezpodstawny. Zgodnie bowiem z art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.

Powyższe okoliczności podważały w istotny sposób trafność sądowej oceny niepełnego materiału dowodowego zebranego w sprawie (art. 233 § 1 k.p.c.), co skutkowało uchyleniem wyroku i przekazaniem sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Po dokonaniu wymienionych zaleceń kierunkowych Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji w treści uzasadnienia dokona dokładnych ustaleń faktycznych co do istotnych dla rozstrzygnięcia faktów w zakresie podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników i podda gruntowej analizie materiał dowodowy zebrany w sprawie.

Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.